

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

IZDAJATELJ IN LASTNIK: „KMETSKA ŽUPANSKA ZVEZA“.

Izhaja vsakega 15. dne meseca, ter stane
celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu „Občinske
Uprave“ v Ljubljani. — Rokopisi se ne
vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 60 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo
„Občinske Uprave“ v Ljubljani.

Cena oglasom je za enostopno petitno
vrsto 30 vinarjev, večkratno inseriranje
po dogovoru.

Poraba vojnih ujetnikov za kmetijska dela.

Sedanje splošno pomanjkanje moških delavskih moči na vseh narodnogospodarskih poljih občuti v posebni meri kmetijstvo, ki mora zdaj bolj kot kdaj prej skrbeti za prehrano prebivalstva od celega sveta odrezanih centralnih držav, da s tem omogoči uspešno obrambo naše od nebrojnih sovražnikov napadene domovine. Ena najvažnejših nalog vlade je zdaj, gledati na to in pripomoči, da je kmetijstvo tej svoji nalogi tudi kos, da se torej kmetijska produkcija ne zmanjša, temveč po možnosti celo zviša ali vsaj obdrži na višini prejšnjih let. Vlada skuša to doseči na različne načine: s podukom, z ukazi, z dovoljevanjem vojaških dopustov posestnikom in kmetijskim delavcem ob času največjega kmetijskega dela kakor ob setvi, košnji, žetvi, mlačvi itd. Pa kljub vsem tem odredbam je še vedno premalo delavskih moči za opravljanje kmetijskih del. Vsled tega je vlada določila, da se smejo h kmetijskemu delu pritegniti tudi vojni ujetniki.

Marsikdo je že vprašal: Na kakšen način in pod katerimi pogoji pa se dobe vojni ujetniki? In le, ker mu ni bila prava pot znana, se ni poslužil te ugodnosti.

Naloga tega članka je, seznaniti s tozadevnimi določbami župane in župne urade — do katerih se ljudje obračajo za svet — da bodo vedeli v danih slučajih prav svetovati.

Pred vsem je treba odgovora na vprašanje:

1. Kam se je obrniti za pridelitev vojnih ujetnikov?

Prošnje za pridelitev vojnih ujetnikov je vlagati pri političnem okrajnem oblastvu (c. kr. okr. glavarstvu, v Ljubljani pri c. kr. policijskem ravnateljstvu), ki izroči prošnjo deželni delavski izkazovalnici (Landes-Arbeiternachweisestelle) v rešitev. V vsaki kronovini je namreč ustanovljena deželna delavska izkazovalnica, ki ima svoj urad večinoma pri

deželnem političnem oblastvu, n. pr. na Kranjskem pri c. kr. deželni vladi v Ljubljani.

V prošnji je navesti število vojnih ujetnikov, ki se želi. Dobe se v oddelkih po najmanj 10. Ker jih pa naši domači kmetovalci ne potrebujejo toliko, je najbolje, da prosi za pridelitev vojnih ujetnikov županstvo, ki jih potem po potrebi porazdeli med kmetovalce. V takih slučajih nastopa nasproti politični in vojaški oblasti kot delodajalec občina.

Prošnji se mora priložiti dokazilo, da ima prosilec dovolj živil za prehranjevanje vojnih ujetnikov in stražnega osebja, ozir. da si jih brez dvoma lahko nabavi, ter primeren prostor za stanovanje oziroma prenočevanje. To dokazilo potrdi okrajno glavarstvo (c. kr. policijsko ravnateljstvo).

Obenem, ko se prošnja vloži, se mora pri c. kr. okrajnem glavarstvu (c. kr. policijskem ravnateljstvu) založiti za vsakega zaprosenega vojnega ujetnika kavcija v znesku 30 K v gotovini ali vložnih knjižicah ali pa pupilarno varnih vrednostnih papirjih. Kavcija se vrne, če se prošnja za pridelitev vojnih ujetnikov odkloni, oziroma v slučaju, da se prošnji ugotovi, če vojne ujetnike novi delodajalec ali pa ujetniški tabor od dosedanjega delodajalca pravilno prevzame in to pisмено potrdi.

Prošnje, opremljene z navedenim dokazilom in potrdilom o plačani kavciji, se vlagajo lahko tudi naravnost pri deželni delavski izkazovalnici.

Prošnje je kolkovati s kolkom za 1 K.

2. Kaj se zahteva od delodajalca, ki je dobil na razpolago vojne ujetnike-delavce?

V tem pogledu je izdalo c. in kr. vojno ministvo podrobne predpise in sicer glede delavnega

časa, prehranjevanja, prenočevanja, plačevanja, obleke vojnih ujetnikov, ravnanja z njimi, nadzorovanja, prevoza kakor tudi odpoklica in odpovedi vojnih ujetnikov.

I. Delavni čas.

V občje se pri vojnih ujetnikih-delavcih glede delavnega časa, odmorov, nedeljskega počitka in delavskega varstva smiselno uporabljajo isti zakoni in predpisi, ki so za enako delo v istem kraju in v enakih razmerah v veljavi za civilne delavce. Splošno se mora torej postopati z vojnimi ujetniki glede delavnega časa in počitka tako kot z domačimi delavci, posli itd.

II. Prehranjevanje.

Za prehrano vojnih ujetnikov in stražnikov mora skrbeti delodajalec. Za hrano ujetnikov ne dobi delodajalec od vojaške uprave nobene odškodnine, pač pa za stražnikovo hrano in sicer po 1 K 30 h za osebo na dan.

Glede hrane je določeno sledeče:

1) Stražnik ima pravico do zajutreka, opoldanskega obeda in večerje. Kot zajutrek se mu lahko da prižgana juha, kava ali čaj, opoldne in zvečer pa tečna kmečka hrana. Kruha gre vsakemu stražniku kvečjem 560 gramov (nekaj več kot pol kilograma) dnevno, ki se pa lahko odplača v denarju in sicer po 30 h dnevno.

2) Vojni ujetniki morajo dobivati tako hrano kakor domači poljski delavci, na vsak način pa mora biti hrana zadostna in zdrava. Žganje se ne sme dajati vojnim ujetnikom.

III. Prenočevanje.

Delodajalec mora dati vojnim ujetnikom tudi prenočišče in sicer tako, ki ni zdravju škodljivo. Prostori morajo biti zračni; v teh se jim lahko postavijo lesena ležišča („prične“) ali pa tudi pripravi samo lesen pod in za vsacega vojnega ujetnika po ena slamnica ali vsaj zadosti slame, podzglavnica in ena ali dve odeji. Na golih tleh ne sme noben vojni ujetnik ležati. Po zimi se morajo prostori, kjer prenočujejo vojni ujetniki, kuriti.

Vojni ujetniki morajo imeti na razpolago zdravo pitno vodo, dovolj vode za umivanje kakor tudi za pranje perila in v primerni bližini oziroma razdalji od prenočišča tudi snažno stranišče.

IV. Obleka.

Obleka, ki jo dobe vojni ujetniki od vojaške uprave, obstoji iz 1 čepice, 1 bluže, 1 hlač, 1 plašča, 1 para čevljev, 2 garnitur perila, 1 brisače, 1 garniture flanelnega perila in 1 nahrbtnika (krušne vrečice ali pa ruske tornistre).

Vojaška uprava nosi stroške za obleko le po meri naravne obrabe; če se torej obleka predčasno obrabi, ker se ni nanjo zadostno pazilo, ali pa

če je je vojni ujetnik vsled pomanjkljivega nadzorovanja kaj odprodal, je za to odgovoren delodajalec, ki mora potem tozadevne stroške plačati.

Nadomestila za obleko naročati je pri pristojnem ujetniškem taboru.

V slučaju nujne potrebe dopolni obleko vojnih ujetnikov lahko tudi delodajalec, ki dobi stroške od vojaške uprave povrnene le:

a) če je okrajno glavarstvo dopolnitvi poprej pritrđilo in zadevne stroške spoznalo za primerne, ali pa

b) če se z naknadno predložitvijo računa izkaže, da bi enaka dopolnitev obleke veljala vojno upravo vsaj toliko, kolikor zahteva delodajalec.

Ako se da vojnim ujetnikom taka obleka, da se kot vojni ujetniki ne morejo takoj spoznati, se mora tista zaznamovati z oljnato barvo na posebno vidnih mestih.

Prošnje za dopolnitev ozir. obnovitev vojnoujetniške obleke morajo biti od orožništva potrjene.

Obleka, čevlji in perilo, ki se ne more več rabiti, se ne sme proč metati, ampak se mora vselej potem, ko pride dopolnitev oziroma obnovitev, pri županstvu zbrati in odposlati s seznamom tistemu vojnoujetniškemu taboru, od koder je prišla dopolnitev.

V. Zdravstveni predpisi.

Vojni ujetniki se morajo od časa do časa zdravniško preiskati. Te preiskave mora zdravnik beležiti v zdravniški dnevnik, ki ga hrani delodajalec.

Če kak vojni ujetnik ali stražnik zboli, mora delodajalec na svoje stroške preskrbeti zdravniško pomoč. Ako odredi zdravnik zdravljenje v bolnišnici, mora delodajalec tej odredbi ustreči. Prevozne stroške — razen železničnih — nosi delodajalec, oskrbne stroške v bolnišnici pa vojaška uprava.

Ako se kak vojni ujetnik ponesreči, se mora nezgoda takoj sporočiti zdravniku, ki potrebno odredi in nezgodo naznani pristojnemu oblastvu.

V slučaju kake nalezljive bolezni se morajo zdravniški ukazi točno izvrševati. Vsak sumljiv slučaj nalezljive bolezni se mora naznani županstvu.

Ako kak vojni ujetnik umrje, se mora to naznani civilni (okrajnemu glavarstvu) in vojaški oblasti (najbolje potom orožniške postaje).

VI. Ravnanje z vojnimi ujetniki.

Z vojnimi ujetniki ne sme delodajalec ravnati surovo in krivično in tudi ne sme dopustiti, da bi stražnik ali paznik ali pa kdo drug z njimi tako postopal. Zlasti ne sme vojnih ujetnikov kaznovati niti delodajalec niti stražnik, pravico kaznovanja imajo marveč samo orožniki in pristojne vojaške oblasti. Posebno ne sme delodajalec vojnih ujetnikov pretepati, jim dela podaljševati čez dopusten delavni čas, ome-

jevati predpisanih odmorov in nedeljskega počitka, odtrgavati delavske doklade, prikrajševati jih pri hrani ali pa odrejevati trdega ležišča.

Nedeljsko delo je dovoljeno le za spravljanje žetve, pri neodložljivih poljskih opravilih in sploh le v nujni potrebi.

Ako žele vojni ujetniki prisostvovati službi božji svojega verstva, se mora njihovi želji po možnosti ugoditi. Vojnim ujetnikom mohamedanske vere se mora dajati počitek v petkih tako kakor kristjanom ob nedeljah. Zato pa morajo tisti ob nedeljah delati.

Vojnim ujetnikom je prepovedano, udeleževati se plesnih vesellic in zahajati v gostilno.

VII. Straženje vojnih ujetnikov pri delu.

Za straženje vojnih ujetnikov pri delu ima skrbeti delodajalec, ne pa stražnik.

Vojaški stražnik skrbi za vzdrževanje vojaškega reda v obče in nadzoruje vojne ujetnike pri delu le, če delajo skupaj ali pa v velikih skupinah. Stražnik nadzoruje posebno še red v prenočiščih, skrbi za vzdrževanje in polnoštevilnost vojaških predmetov (obleke itd.) in pazi na to, da ne krši delodajalec svojih dolžnosti nasproti vojaški upravi in vojnim ujetnikom.

Posebno se mora paziti nato, da nihče ne pobegne. Ako kak vojni ujetnik pobegne, se mora to takoj javiti najbližji orožniki postaji ozir. najbližjemu vojaškemu štacijskemu poveljstvu.

Kdor pospešuje beg vojnih ujetnikov n. pr. s tem, da da ubežnemu vojnemu ujetniku hrano, ležišče ali pa mu kaže pot, je težko kaznjiv; zagovarjati se ima pred vojaškim sodiščem.

VIII. Delavske doklade.

Vsak delodajalec brez izjeme je dolžan vojnim ujetnikom dajati delavsko doklado in sicer vsakemu po 15 do 50 h dnevno. Delavska doklada se mora plačevati vsak dan in sicer v denarju v roke vojnega ujetnika; stražnik le potrdi pravilnost plačila.

Delodajalec pa lahko da vojnim ujetnikom tudi po več nego 50 h dnevno; vendar mu presežka ne sme dati na roko, temveč se mora tisti vpisati vojnim ujetnikom v dobro. Ako želi vojni ujetnik, da se mu nabavi kaj koristnega, česar pa delodajalec ni dolžan dati, sme delodajalec tisto kupiti iz vojnemu ujetniku v dobro vpisanega prihranka; pri tem pa ne sme delodajalec iskati dobička.

Kadar gre vojni ujetnik od delodajalca, se mora njegov prihranek nakaziti vojnoujetniškemu taboru.

IX. Nadzorstvo.

Da se ne kršijo določila o porabi vojnih ujetnikov, je uvedeno tudi nadzorovanje, katero izvršujejo vojaška uprava, civilna oblastva (posebno okrajna glavarstva), orožništvo in zdravstvena oblastva (županstvo, okrožni zdravnik, c. kr. okrajni zdravnik itd.).

X. Prevoz vojnih ujetnikov.

Stroške prevoza vojnih ujetnikov in stražnikov v kraj dela in v tabor nosi vojaška uprava, pri premetitvah, odrejenih od deželne delavske izkazovalnice v deželi, pa vedno delodajalec.

XI. Odpoklic in odpoved vojnih ujetnikov.

Porabo vojnih ujetnikov odpove delodajalec z osem dnevnim odpovednim rokom pri deželni delavski izkazovalnici.

Ako ne izvrši deželna delavska izkazovalnica odvoza vojnih ujetnikov osmi dan potem, ko je odpoved prejela, gre delodajalcu, če ne uporablja vojnih ujetnikov za delo, odškodnina za preskrbo vojnih ujetnikov v času od poteka odpovednega roka do odvoza po 2 K za vsakega stražnika in vojnega ujetnika na dan. Odškodnino plača vojaška uprava.

Deželna delavska izkazovalnica lahko vsak čas odpokliče vojne ujetnike brez odpovedi.

XII. Jamstvo.

Vojaška uprava ne jamči za nikakršno škodo, ki bi jo delodajalcu povzročili vojni ujetniki vsled malomarnosti ali pa tudi namenoma.

Vojaška preskrba vdov in sirot v vojni ali vsled vojne padlih, umrlih in pogrešanih vojaških oseb.

(Dr. Ferd. Tomažič.)

(Dalje.)

II. Izplačevanje vojaških preskrbnin za vdove in sirote.

1. Vdovnine in vzgojevalnine se izplačujejo v enakih mesečnih obrokih v naprej. Prejemanje vojaških preskrbnin prične prvega dne tistega meseca, ki sledi

moževi oziroma očetovi smrti; pri častniških in tem enakih vdovah, če jim gre takozvana posmrtna četrt (trimesečna moževa plača), pa od prvega dne četrtega meseca, ki sledi moževi oziroma očetovi smrti, če pa nimajo pravice do posmrtna četrti, prvega dne tistega

meseca, ki sledi ustavitvi moževih oziroma očetovih prejemkov.

2. Komu se izroče vojaške preskrbnine? Vdovnina se izplačuje vdovi, vzgojevalnina pa materi ali mačehi, oziroma, če te ni ali če ta otrok ne vzdržuje in vzgaja, varuhu.

3. Vojaške preskrbnine za vdove in sirote se izplačujejo v gotovini potom poštne hranilnice; nakazuje jih preostalim takih oseb, ki so pripadali skupni vojski ali pa vojni mornarici, računski oddelek c. in kr. skupnega finančnega ministrstva na Dunaju, (Rechnungsdepartement des gemeinsamen Finanzministeriums in Wien), preostalim oseb pa, ki so pripadali deželni brambi ali črni vojski, računski oddelek c. kr. ministrstva za deželno brambo na Dunaju (Landwehr-Fachrechnungsdepartement des Ministeriums für Landesverteidigung in Wien VII. Mariahilferstrasse 24).

Z ozirom na izplačevanje preskrbnin je izdalo c. kr. domobransko ministrstvo podrobna določila, ki vsebujejo v glavnem sledeče:

1) O nakazilu obvesti prejemnike pristojni poštni urad z dostavitvijo „plačilnega nakazila“. Zneski do 1000 K se vroče navadno obenem s plačilnim nakazilom; višji zneski se morajo pri poštnem uradu dvigniti na podlagi plačilnega nakazila.

„Pobotnico za deželnobrambno upravo“ („Quittung für die Landwehrverwaltung“) na plačilnem nakazilu mora podpisati na nakazilu označeni prejemnik. Če gre za vzgojevalnine, mora prejemnik na pobotnici pismeno izjaviti, da otroci, ki uživajo vzgojevalnino, žive, nadalje da so nepreskrbljeni in v oskrbi prejemnikovi.

2) Plačilna nakazila se dostavljajo in denarni zneski k plačilnim nakazilom se izročajo samo v plačilnem nakazilu označenemu prejemniku.

3) Vsaka prememba stanovanja v prebivališču in vsaka stalna preselitev v kak drug kraj v Avstriji se mora omenjenemu računskemu oddelku takoj naznaniti z natančno navedbo novega naslova. Začasno premembo bivališča v Avstriji je treba sporočiti le poštnemu uradu stalnega bivališča.

Stalna preselitev v dežele svete ogrske krope (n. pr. na Hrvaško), v Bosno ali Hercegovino in v inozemstvo se mora naznaniti potom pristojnega deželnobrambnega evidenčnega urada c. kr. ministrstvu za deželno brambo in — če gre za izselitev v inozemstvo — zajedno prositi dovoljenja, da se smejo preskrbnine uživati v inozemstvu.

4) V novembru vsakega leta (razen prvega leta, v katerem se prizna ožir. nakaže preskrbnina) morajo poslati računskemu oddelku c. kr. ministrstva za deželno brambo:

a) tiste vdove po osebah moštva, ki dobivajo prispevke k vdovnini v letnem znesku 96 K: od političnega oblastva izdano potrdilo o imovinskih razmerah in od javno nameščenega (uradnega) zdravnika napravljeno spričevalo, da vdova ni v stanju si kaj prislužiti (tudi z ozirom na varstvo otrok);

b) prejemniki vzgojevalnin (mati, varuh, skrbnik polnoletnim proglašena sirota); od pristojnega župnega urada potrjeno izjavo, da dotične sirote še žive, da so nepreskrbljene in v njihovi t. j. prejemnikovi oskrbi.

Na kuverto, v kateri se pošljejo ta potrdila odn. spričevala in te izjave, je napisati: „Na uradno zahtevo, poštne prosto“.

Ako nima teh dokazil računski oddelek c. kr. ministrstva za deželno brambo na Dunaju najkasneje ob nakazilvi za mesec januar prihodnjega leta, se izplačevanje ustavi, dokler se tiste ne doprineso.

5. Da se ne dvigajo preskrbnine neupravičeno, se morajo premembe, ki vplivajo na nadaljnje prejetje teh užitkov (n. pr. če se vdova zopet omoži, če je sirota preskrbljena i. t. d.), naznaniti računskemu oddelku c. kr. ministrstva za deželno brambo na Dunaju, še predno nastopijo, in le, če to ni mogoče (n. pr. smrt), takoj potem, ko nastopijo, kjer se morajo vedoma neupravičeno prejeti zneski brezpogojno vrniti.

Slično kakor pri izplačevanju preskrbnin vdovam in sirotam vojaških oseb, ki so pripadali deželni brambi ali črni vojski, se postopa tudi v slučajih, ko je padli (umrli, pogrešani) pripadal skupni vojski ali vojni mornarici.

V.

Razmerje med prispevkom za preživljanje svojcev vpoklicanih in vojaško preskrbo vdov in sirot.

Po zakonu z dne 26. decembra 1912, drž. zak. št. 237, o prispevku za preživljanje svojcev vpoklicanih gre svojcem tistih, ki so bili v bitki ubiti ali se pogrešajo po bitki ali umró zaradi poškodbe v aktivni vojaški službi ali zaradi bolezni, povzročene s tem službovanjem, preden se prestavijo nazaj v neaktivno razmerje, prispevek za preživljanje, ako so dani ostali pogoji, šest mesecev po smrti, oziroma pogrešitvi.

Marsikomu je pa že potekla šestmesečna doba, odkar je njegov vzdrževalec umrl v izvrševanju vojaške službe, ne da bi se mu že odmerila in nakazala preskrbnina (vdovnina, vzgojevalnina). Nesreča, ki je zadela svojce s smrtjo vzdrževalca, se je še povečala z ustavitvijo prispevka za preživljanje! Pa tudi, če bi bila pokojnina že nakazana, bi to pomenilo za svojce veliko škodo in nevarnost za preživljanje v sedanji draginji, ker je preskrbnina tako nizko odmerjena in v večini slučajev zdatno manjša kot je prispevek za preživljanje.

Marsikdo umrje zaradi poškodbe, ki jo je dobil v vojaški službi, ali zaradi bolezni, ki jo je povzročilo to službovanje, še-le potem, ko je bil n. pr. kot invalid prestavljen nazaj v neaktivno razmerje ali bil izločen iz vojaške zveze. Njegovi vdovi in njegovim otrokom gre na vsak način vojaška preskrba; ta se pa nakaže zaradi pozvedb morda še-le po preteku pol leta ali več. Ker se je prispevek za preživljanje ustavil

že z dnem, ko je bil vpoklicanec prestavljen nazaj v neaktivno razmerje, ne dobi rodbina ves ta čas ne državnega prispevka niti vojaške preskrbnine in pride nad njo, če je potrebna, lahko najhujša beda.

Ta trdoba zakona se je omilila s cesarskim ukazom z dne 12. junija 1915, drž. zak. št. 161, s katerim se je v § 1. vlada pooblastila, da sme odrediti, da se v primerih, v katerih bi bilo ustaviti pristojne prispevke za preživljanje (ker je vpoklicanec prestavljen nazaj v neaktivno razmerje, oziroma ker je potekel šestmesečni rok) dalje plačujejo ti prispevki v polni ali zmanjšani izmeri, ako le dalje trajajo vsi drugi zakoniti pogoji. Vlada se je tega pooblastila tudi poslužila in odredila z ministrskima ukazoma z dne 12. junija 1915, drž. zak. št. 162, in z dne 28. septembra 1915, drž. zak. št. 288, da se mora svojcem v obeh navedenih slučajih (t. j. če poteče 6 mesečni rok, odkar je vpoklicanec umrl ali se pogreša, oziroma če je vpoklicanec umrl zaradi poškodbe, ki jo je dobil v vojaški službi, ali zaradi bolezni, ki jo je povzročilo to službovanje, šele potem, ko je bil prestavljen nazaj v neaktivno razmerje ali bil izločen iz vojaške zveze) prispevek za preživljanje dalje plačevati, odnosno, če se je že ustavil, nakazati na novo od dneva, katerega se je ustavil; ako so pa svojci že deležni vojaške preskrbe (vdova vdovnine, sirote vzgojevalnin), se mora še naprej plačevati tisti del prispevka za preživljanje, za katerega ta prispevek presega

vsoto že odmerjenih preskrbninskih pristojbin.

To določilo je važno tudi zaradi tega, ker se izplačuje prispevek za preživljanje vsem osebam, za katere je vpoklicanec skrbel v. pr. ženi, zakonskim in pozakonjenim otrokom, zakonskim prednikom (starišem, staremu očetu, stari materi), sestram in bratom, tastu in tašči, očmu in mačehi, pastorkom in pastorkam, rejnikom ter rejencem in rejenkam), vdovnina in vzgojevalnina pa se nakazuje samo vdovi, odnosno sirotam (zakonskim in pozakonjenim otrokom, rejencem).

Prispevek za preživljanje se razlikuje od vdovnine oziroma vzgojevalnine tudi v tem, da se daje le svojcem moštva in sicer samo potrebnim, mejtem ko se izplačuje vdovnina in vzgojevalnina tudi častniškim in tem enakim vdovam in sirotam in brez ozira na to, če so upravičenci potrebni ali ne. Oboje, vdovnina ozir. vzgojevalnina in pa prispevek za preživljanje v polni izmeri, se ne izplačuje istočasno.

Kako dolgo se bodo izplačevali državni prispevki za preživljanje svojcev vpoklicanih v navedenih slučajih?

Prispevek za preživljanje se bo izplačeval ves čas, dokler traja sedanja vojna in še šest mesecev potem. Če se pa vojaška preskrba svojcev preuredi z novim zakonom že prej, se bodo ti prispevki prej ustavili. Dan, katerega se bo ustavilo plačevanje, bo svojedobno določilo c. kr. ministrstvo za deželno brambo.

(Konec prihodnjè.)

Kazenska pravica in sodelovanje občine pri političnem kazenskem postopanju.

(Sestavil dr. B.)

Kazenska pravica občine temelji na obč. redu. § 58. o. r. za Kranjsko določa: „Če je po zakonih in ukazih, ki se tičejo krajevne policije (§ 28. o. r.) zagrožena za prestopke kazni in če se prestopki ne kaznujejo po kazenskem zakonu, izvršuje župan skupno z dvema občinskima svetovalcema kazensko pravico. Pravica kaznovati spada v prenešeni delokrog občine. Druga kazni kot denarna kazni, ali v slučaju neizterljivosti zaporna kazni, se ne sme prisoditi“.

Župan z dvema občinskima svetovalcema izvršuje torej oblast kazenskega sodnika pri prestopkih zakonov in ukazov, ki urejajo krajevno policijo, seveda, če kaznovanje takih prestopkov ni izročeno po kazenskem zakonu sodišču.

Krajevna policija spada v lastni delokrog občin. Občinski red našteva v § 28. najvažnejše naloge krajevne policije in sicer: Skrb za varnost osebe in premoženja; skrb za občinske ceste, pota, trge, mostove, kakor tudi za varnost prometa po cestah in vodah;

varstvo polja; nadzorovanje živil in tržnega prometa, zlasti nadzorstvo nad mero in vago; zdravstvena policija; nadzorstvo nad posli in delavci in izvrševanje poselskega reda; pravstvena policija; stavbinska in požarna policija. Večina naštetih panog krajevne policije je že urejena z deželnimi zakoni, ki na podlagi načela, izraženeega v zgoraj navedeni določbi občinskega reda, dajejo izrečno občini pravico kaznovanja. Omenjen naj bo § 95. stavbnega reda za Kranjsko iz leta 1875, dež. zak. št. 26; dalje § 29. cestno policijskega reda iz leta 1874, dež. zak. št. 27; ali § 48. zakona o požarni policiji iz leta 1881, dež. zak. št. 14 ter § 30. zakona o obrambi poljščine iz l. 1875. dež. zak. št. 8. V kolikor pa posamezni predmeti krajevne policije še niso urejeni potom zakonodaje ali naredbenim potom, daje občinski red (§ 35. o. r. za Kranjsko) občinskemu odboru pravico, dajati splošno veljavne krajevno policijske ukaze. Občinski red pravi doslovno: „V kolikor ni izvrševanje krajevne

policije izročeno potom postave državnim organom, sme občinski odbor, v kolikor to dopuščajo obstoječe postave, dajati za cel obseg ali za posamezne dele občine veljavne ukaze in za prestopke teh predpisov zagroziti denarno kazen v znesku do 10 gl. ali zaporno kazen do 48 ur.“

Kakor imajo torej državne oblasti pravico v svojem delokrogu na podlagi postav dajati splošno veljavne ukaze in za prestopke izdanih ukazov predpisovati kazen, tako daje občinski red občini podobno pravico za izvrševanje krajevne policije. Občinski odbor lahko torej sklene, da se na tem ali onem kraju ne sme odlagati smeti, snega, lesa, dalje, kako morajo biti rasvetljene ponoči prometne ceste in ulice. Cestno policijski red določa, da sme župan s pritrditvijo okrajnega cestnega odbora izdati posebne cestno policijske odredbe n. pr., da se ne sme voziti čez kak pokvarjen most, ali da tovor ne sme presegati gotove teže. V vseh takih in podobnih slučajih sme torej občinski odbor za prestopke zagroziti kazen, kakor določa § 35. občinskega reda. — V nujnih slučajih pa sme tudi župan sam za izvršitev prisilnih odredb zagroziti kazen do 20 K ali 48 ur zapora (§ 59. občinskega reda).

Posebni predpisi za postopanje pri kazenskem sodstvu občine ni. Najmanj, kar se pa mora v tem oziru zahtevati, je sledeče: Soditi sme samo župan v družbi dveh občinskih svetovalcev, torej zbor treh mož, ki morajo biti pri obravnavi vsi navzoči. Obtožencu se mora dati prilika, da se zagovarja. V ta namen naj bo razprava pred županstvom ustmena. Da je višji oblasti morebitno pritožbo proti obsodbi mogoče presojati, je potrebno, da županstvo o kazenski obravnavi sestavi zapisnik, kjer naj se vpiše ime obtoženega, dejanje, katerega je obtožen, zagovor obtoženca in razsodba s poukom o pravnih sredstvih in dan, katerega je bila razsodba razglašena ali dostavljena. Zapisnik naj podpišejo župan in oba svetovalca. Obsodba se sme izreči le, če za to glasuje večina, torej vsaj dva člana sodnega zbora. Čas za vlaganje pritožb znaša v vseh slučajih, v katerih ni posebnega predpisa, v smislu §§ 91. in 96. o. r. za Kranjsko 14 dni, kakor to n. pr. izrečno določa stavbni red za Kranjsko. Druge postave pa določajo za pritožbo tudi krajšo dobo 8 dni, kakor n. pr. požarno policijski red ali zakon za varstvo polja in poljskih pridelkov. Če politična oblast prve stopnje, na katero gre pri-

tožba, obsodbo potrdi, je dopustna še pritožba na politično deželno oblastvo.

Kakor pa postava jasno določa kazensko pravico občine, vendar kaže skušnjava, da se občine te pravice ali sploh ne, ali pa le v prav mali meri poslužujejo. V prvi vrsti je temu vzrok pač ta, da županstvu postave navadno niso toliko znane, da bi brez večjih zmot lahko izrekalo kazenske obsodbe. Po drugi strani pa je kaznovanje samoposebi neprijetna stvar, ki lahko povzroči sovražnosti in nezaupanje občanov nasproti županu. Vsled tega so državne oblasti pritegnile kazensko pravico občine nase v vseh važnejših panogah krajevne policije n. pr. cestne policije, požarne policije, npravstvene policije itd. Občina namreč izvršuje kazensko pravico, kar bodi posebno poudarjeno, v prenešenem delokrogu. Če torej občina noče ali ne more izvrševati naloge kazenskega sodnika, je jasno, da mora dobiti to pravico tisti, ki jo je občini izročil, to je državna oblast. Kakor že zgoraj omenjeno, razsoja o pritožbah proti obsodbam občinskega predstojništva vedno politična oblast prve stopnje, torej okrajno glavarstvo.

Vажnejše za občine, kot samostojno izvrševanje kazenske pravice pa je pravna pomoč političnim državnim oblastem, to je sodelovanje občine pri političnem kazenskem postopanju. Da se namreč po eni strani prihrani strankam dostikrat dolga in s stroški zvezana pot na okrajno glavarstvo, na drugi strani pa, da se varuje okrajno glavarstvo prevelikega navala strank, zaslišuje okrajno glavarstvo osebe, ki so od sedeža oblasti bolj oddaljene, potom občinskih uradov. Istim potom se razglašajo tudi strankam kazenske razzodbe. Občina ima torej pri pravni pomoči dvojno nalogo in sicer: prvič zaslišati stranko in drugič razglasiti ji razzodbo politične oblasti.

Politični kazenski proces je sumaričen, to se pravi, dognati je treba brez dolgega poizvedovanja in zasliševanja na kar najbolj priprost način vse okoliščine, ki so važne za razzodbo. V ta namen se vobče uporablja za politično kazensko postopanje takozvana kazenska razzpredelnica, to je tiskan obrazec z dvanajestimi rubrikami, v katere se na kratko vpišejo vsi potrebni podatki. Če se torej politična oblast poslužuje za zaslišanje stranke in za razzglasitev razzodbe občin, izpolni nekatere rubrike politična oblast sama, druge mora izpolniti pa občinski urad.

(Konec prihodnjic.)

Občinsko posredništvo.

Navodnik in zakon za kronovine avstrijskega juga.

(Dr. Fran Mohorič.)

(Dalje.)

Državni zakon iz leta 1869.

Zakon z dne 21. septembra 1869, drž. zak. št. 150, o potrebščinah izvršljivosti glede poravnav, sklenjenih pred občinskimi zaupniki in o pristojbinah, ki jih je plačati od njih.

Da se zagotovi poravnavam, sklenjenim med prepirnimi strankami pred občinskimi zaupniki, moč sodnih poravnav in uredi njih pristojsko obravnavanje, ukazujem z ozirom na člen V, t. 11. zakona z dne 5. marca 1862, d. z. št. 18, o osnovnih določbah k uravnavi občinskih zadev s pritrditvijo obeh zbornic državnega zbora, kakor sledi:

§ 1.)

Pred posredništvom sestavljenim iz zaupnikov občine se smejo med prepirnimi strankami o terjatvah določenih po zneskih do najvišje 300 gl. ali o premičninah, glede katerih stranke izjavljajo, da zanje sprejmo ali plačajo na svoti 300 gl. ne presegaajo gotovinski znesek, v smislu tega zakona sklepati veljavne poravnave.

Za sklenitev take poravnave je potrebna istočasna navzočnost najmanj dveh zaupnikov.

§ 2.

Zagrozitev prisilnih sredstev pri vabilu strank pred posredništvom kakor tudi uporaba prisilnih sredstev zoper one, ki se vabilu ne odzovejo, je nedopustna.

§ 3.

Zapriseganje strank pred posredništvom ni dopustno, tudi se ne more sklepati poravnava na prisego, ki se ima priseči pred tem uradom.

§ 4.

Če se poravnava ne doseže, se ne more uporabljati zoper stranko nobena njena izjava v poznejšem pravnem sporu.

§ 5.

Poravnava, ki jo je skleniti, se mora vpisati v uradno knjigo, ki se ima voditi pri posredništvu. Vpis mora obsegati:

- a) številko, pod katero se vpisuje poravnava v uradni knjigi;
- b) označbo dneva, meseca in leta sklenjene poravnave;
- c) natančno označbo strank, in če so zanje prišli pooblaščenici, natančno označbo njihovo, kakor tudi njihovih pooblastil s pripombo, da vsebujejo pooblaščenje za sklenitev poravnave;
- d) poravnavo samo z dobesedno vsebino.

Kadar je zaradi nedostale samopravnosti katere stranke potrebno sodno odobrenje poravnave, je v uradni knjigi pripomniti, ali se je to privoljenje izkazalo, ali se je pridržalo njega naknadno izposlovanje.

¹⁾ Drobno tiskane določbe tega zakona ne veljajo več, ker jih je nadomestil zakon z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59.

Zapis v uradno knjigo se ima strankam prečitati in v uradni knjigi pripomniti, da se je to zgodilo.

Stranke kakor tudi zaupniki, pred katerimi se je sklenila poravnava, imajo zapis v uradni knjigi podpisati.

§ 6.

Uradna knjiga določena za vpisovanje poravnav, mora biti vezana pred uporabo in biti označena kakor prvi, drugi, tretji zvezek itd. in tudi označena stran za stranjo s tekočimi številkami.

Skozi vse liste uradne knjige je potegniti vrvico in oba njena konca pritrčiti z občinskim pečatom na zadnji strani. Ravno tam mora župan zaznamovati število listov in pridejati svoj podpis.

V uradno knjigo je vpisovati posamezne sklenjene poravnave po vrsti, v kateri so se sklenile in po tekočih številkah. V novih uradnih knjigah se začne zaznamovanje s številkami zopet od začetka.

Uradno knjigo je voditi natančno in razločno. V nji se ne sme nič strugati (radirati) in počez ali med vrste pisati. Kadar je črtati besede, mora se to zgoditi na tak način, da vse prečrtano ostane čitljivo. Vpiski se morajo zapisovati na robu in jih morajo stranke podpisati posebej.

Uradno knjigo je skrbno shranjevati in varovati pred vsako zlorabo.

Isto velja za že popisane uradne knjige. Predložena pooblastila pooblaščenih strank je uradno hraniti v izvorniku ali poverjenem prepisu.

§ 7.

Udeleženi strankam je na ustno ali pismeno zahtevo izdati uradno listino o sklenjeni poravnavi.

Ta uradna listina mora s pozivom na številko uradne knjige vsebovati dobesedni prepis zapiska (§ 5), podpisati jo mora župan in eden član posredništva, pritisnivši na njo občinski pečat.

§ 8.

Poravnave, sklenjene pred občinskim posredništvom v zmislu pričujočih določb, imajo moč sodnih poravnav in je uradne, določbam § 7. ustrezajoče listine o takih poravnava enačiti uradnim odpravkom sodnih poravnav.

§ 9.

Kadar so se stranke poravnale na plačilo gotovinske svote po ali pod petdeset goldinarjev ali namesto dajatve premičnih stvari na plačilo petdeset goldinarjev nepresegaajočega gotovinskega zneska, je pri vpisu poravnave v uradno knjigo porabiti s prepisom oni kolek, ki pride po lestvici II. na poravnalni znesek.

Odpravki uradne listine so podvrženi enakemu kolku, kakor poravnava sama.

Kadar se prosi za odpravek uradne listine pismeno ali na zapisnik, je ta prošnja v prednavedenih primerih prosta predlogovnega zapisniškega kolka.

Za vpise poravnav o viših zneskih v uradno knjigo je plačati isto pristojbino, kakor o sodnih poravnah, in so uradne listine podvržene istemu kolku, kakor odpravki sodnih poravnav.

§ 10.

Določba, ali in v katerih občinah je ustanoviti posredništva, predpisi o njihovi pristojnosti glede strank, kakor tudi do katere najvišje, tristo goldinarjev nepresegačo svote so dopustne poravnave v posameznih občinah, in nadalje predpisi, kako je izvesti volitev zaupnikov, in glede postopka, katerega se imajo držati, so pridržani deželni zakonodaji.

§ 11.

Ministrom pravosodja, notranjih zadev in financ je naročena izvršitev tega zakona.

Državni zakon iz leta 1907.

Zakon z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59, s katerim se izpreminjajo in dopolnjujejo določbe zakona z dne 21. septembra 1869, drž. zak. št. 150, (o potrebnosti izvršilnosti poravnav, sklenjenih pred zaupniki iz občine, in o pristojbinah, ki jih je plačati od njih).

S pritrditvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

Člen I.

Določbe §§ 1, 2, 8 in 9 zakona z dne 21. septembra 1869 (drž. zak. št. 150) (o potrebnosti izvršilnosti poravnav, sklenjenih pred zaupniki iz občin, in o pristojbinah, ki jih je plačati od njih), se izpreminjajo in naj se glase:

§ 1.

Pred posredništvom, sestavljenim iz zaupnikov občine, se morejo sklepati med prepirajočimi se strankami v zmislu tega zakona veljavne poravnave:

- o denarnih terjatvah in pravicah do premičnih reči;
- v sporih o določitvi ali popravku mej nepremičnih posestev ali o zemljiških služnostih;
- v sporih o služnosti stanovanja;
- v prepirih o posesti.

Da se sklene taka poravnava, je treba, da sta hkratu navzoča vsaj dva zaupnika.

O poravnah, s katerimi se prenese lastnina zemljiškoknjižno vpisane nepremičnine ali njenih delov ali se izpremeni zemljiško-knjižno telo, mora posredništvo poročati uradoma merskemu uradniku. Poravnani razpravi se lahko privzame v takih primerih, da načrta nepremičninske meje, na predlog strank izvedenec, ki je upravičen sestavljati in poverjati geometrijske načrte (situacijske načrte).

§ 2.

Stranka, ki noče slušati poziva pred posredništvo ali ga ne more slušati iz razloga, za katerega je izvedela dotlej, mora to najpozneje na dan pred določeno razpravo naznaniti posredništvu, sicer ji more posredništvo naložiti, če ne pride, denarno kazen od pol krone do pet kron.

Take denarne kazni se izterjavajo kakor denarne dajatve, ki se naj vrše po veljavnem občinskem sklepu za občinske namene, in zapadejo v prid ubožnemu zakladu tiste občine, v kateri je bila zaukazana poravnava razprava.

Uporabljati prisilne pomočke zoper stranke, ki ne slušajo poziva, je nedopustno. Da stranke niso dolžne priti pred posredništvo, da se jim pa zaradi zamujenega ali zakasnelega naznanila, da ne pridejo, morejo naložiti denarne kazni ter znesek teh denarnih kazni je treba strankam naznaniti, kadar se pozivljajo.

Na aktivne vojaške, deželnoobrambovske, orožniške osebe naj se sprednja kazenska določila ne uporabljajo; te osebe naj pozove pred posredništvo njihovo predstojno poveljstvo.

§ 8.

Pred posredništvom občine po sprednjih določbah sklenjene poravnave imajo moč sodnih poravnav in je uradne listine o takih poravnah, ustrezajoče § 7, enačiti uradnim izdajam sodnih poravnav.

Na podstavi poravnav, s katerimi se deli katastrska parcela (§ 1. lit. b), se more ta delitev izvesti v zemljiški knjigi le tedaj, ako popis ali geometrijski načrt delitve v uradni listini ali v situacijskem načrtu, ki ji je priložen, ustreza obstoječim predpisom.

§ 9.

Ako so se stranke poravnale na plačilo denarne vsote upravičencu do dvesto kron vštévši, je ob vpisu poravnave v uradno knjigo uporabiti isti kolek, ki odpade po lestvici II. z izredno doklado na poravnalni znesek.

Ob vpisu poravnav:

- v sporih o določitvi ali popravku mej nepremičnih posestev, ako se s tem ne prenese imovina od ene izmed udeleženih oseb na drugo ali na kako tretjo osebo;
- v sporih o posesti, če se poravnava omejuje na obnovu motene posesti,

je uporabiti kolek za eno krono.

V vseh drugih primerih je za vpis poravnav v uradno knjigo plačati pristojbino kakor od sodnih poravnav, in posredništvo naj v omih dneh izroči kolka prosti izpisek iz uradne knjige za odmero pristojnemu uradu.

Vsi pred posredništvom sestavljeni zapisniki, pri njem predložene prošnje in vloge in prva izdaja uradne listine so kolka proste. Nadaljne izdaje kake uradne listine so zavezane istemu kolku kakor izdaje sodnih poravnav.

Člen II.

§ 1.

Iz zaupnikov občine sestavljeno posredništvo je po naslednjih določilih pristojno vršiti pravne poskuse v rečeh razžaljenja časti.

Ako imata zasebni obtožitelj in obdolženec svoje bivališče v okolišu istega posredništva in ako ima

posredništvo pravico za spravne poskuse, se more začeti postopek zaradi prestopkov zoper varnost časti po §§ 487. do 497. o. k. z. na sodišču še le tedaj, ko je ostal spraven poskus pred posredništvom brez uspeha. Ako se potrdilo o tem ne predloži, ko se vloži zasebna obtožba, je treba tožbo uradoma odstopiti pri pristojnemu posredništvu, da napravi spraven poskus.

To določilo se ne uporablja:

1. ako se je storilo kaznjivo dejanje z vsebino kake tiskovine;
2. ako je razžaljenec ali razžalivec aktivna vojaška, deželno-brambovska, orožniška oseba.

§ 2.

Na spravno obravnavo je pozvati ovadnika in obdolženca. Stranki se na tej obravnavi ne moreta dati zastopati po pooblaščenjih. Obravnava se sme preložiti samo s privolilom obeh strank.

Spravni poskus je smatrati tudi tedaj za brezuspešen, ako ovaditelj ali obdolženec izostane od spravne obravnave.

Ako se ne doseže poravnava ali ako ena izmed strank ne pride na spravno obravnavo, naj to potrdi posredništvo v treh dneh v pisni izdaji. Ta izdaja naj obsega:

- a) imena strank;
- b) navedbo časa in kraja storjenega prestopka;
- c) dan, katerega se je zahtevala uvedba spravne obravnave;
- d) dan, katerega se je v resnici vršila sprava obravnava ali za katerega se je brezuspešno določila.

Ako je sodišče odstopilo tožbo posredništvu, da naredi spraven poskus, mora posredništvo, če je spraven poskus brez uspeha, tožbo s pisnim potrdilom te okolnosti poslati uradoma v treh dneh sodišču nazaj. V lit. c. označene navedbe časa ni vzprejeti v izdaji.

§ 3.

Ako ena izmed strank niti ne pride na spravno obravnavo, niti najpozneje na dan pred določeno spravno obravnavo ne naznani posredništvu, da je ne bo, se ji more naložiti denarna kazen po istih pogojih in v istem obsegu, kakor je dopustno po členu I, § 2. v postopku za sklep poravnave.

Določilo člena I. § 2. se uporablja tudi ob pozivu na spravno obravnavo.

§ 4.

Dnevi od vložitve zahteve, da se uvede sprava obravnava pri posredništvu do dneva, katerega se je v resnici vršila sprava obravnava ali za katerega je bila brezuspešno določena, se ne vštejejo v šesttedenski tožbeni rok (§ 530. o. k. z.).

Čas, v katerem teče pri posredništvu postopek v stvareh razžaljenja časti, ker se je stavila zahteva, da se uvede sprava obravnava ali ker je došla po-

sredništvu odstopljena tožba zaradi razžaljenja časti, se ne všteje v rok zastaranja.

§ 5.

O spravni obravnavi je pisati posebno uradno knjigo (§ 6. odstavek 1, 3 in 4 zakona z dne 21. septembra 1869, drž. zak. št. 150). V to knjigo je vpisati zahtevo za uvedbo spravne obravnave in sicer z navedbo imen strank in dneva vložitve ali prihoda tožbe, ki jo je odstopilo sodišče in nadalje je zaznamovati, ali sta došli obe stranki ali katera izmed njih na spravno obravnavo in ali se je dosegla poravnava ali ne.

Sestavljati zapisnik o spravni obravnavi ni dopustno.

§ 6.

Na okolnost, da se je sprava obravnava opustila nasproti določbam tega zakona, se po začetku glavne obravnave ne more ozirati niti katera izmed strank, niti se to ne more zgoditi uradoma. Rzsoditi je brez ozira na ta nedostatek v glavni stvari.

Obsojenec ne more vložiti priziva zaradi tega, ker je izostala sprava obravnava.

§ 7.

Nadaljni predpisi o postopku, ki se ga naj drže zaupniki pri spravni obravnavi zaradi prestopkov zoper varnost časti, označenih v § 1, se pridržujejo deželni zakonodaji.

Člen III.

Določba, ali in v katerih občinah je ustanoviti posredništva, predpisi o tem, med katerimi strankami in v katerih pravnih stvareh, ležečih v mejah člena I, § 1, so dopustne poravnave v posameznih občinah, ali v katerih primerih in do katere najvišje izmere v mejah člena I, § 2. se sme odmeriti denarna kazen, končno nadaljni predpisi, kako je voliti zaupnike in o postopku, ki se ga naj drže, zlasti tudi o pritožni pravici, ki jo je dovoliti zoper naložbo denarnih kazni (člen I, § 2. in člen II, § 3), ostanejo pridržani deželni zakonodaji.

Prav tako je pridržano deželni zakonodaji določiti, da se morejo občinska posredništva, kakor si izbere občina, ustanoviti s polno pristojnostjo ali z omejitvijo njihove pristojnosti na sklepanje poravnave po členu I, § 1. ali na opravo spravni obravnave po členu II, § 1.

Kako je vsakočasno obveščati sodišča o sestavi ali razpustu posredništev, ki so po členu II, § 1. pristojna vršiti spravne poskuse, se ustanovi ukazoma.

Določba § 10. zakona z dne 21. septembra 1869 (drž. zak. št. 150) izgubi moč z začetkom veljavnosti tega zakona.

Člen IV.

Občine, ki postavijo v svojem okolišu po več posredništev, morejo odkazati vsakemu izmed njih po-

seben del občinskega ozemlja za okoliš, za katerega je edino pristojno, ali pa izjavijo, da je vsako posamezno posredništvo pristojno za ves obseg občinskega ozemlja.

Člen V.

Pravosodni minister ima pravico vsak čas vpregledati v delovanje posredništev in jim dajati podučila in navodila, potrebna za vzdrževanje rednega posloводства.

Člen VI.

Določbe tega zakona dobe moč po preteku treh mesecev po razglasitvi.

Člen VII.

Izvršiti ta zakon je naročeno mojim ministrom za pravosodje, notranje stvari in finance.

(Dalje prihodnjic.)

Vprašanja in odgovori.

5. Županstvo občine L.

Vprašanje:

Gluhonem neznanec je bil prijeto v eni izmed sosednih občin radi beračenja in oddan tukajšnjemu c. kr. okr. sodišču. Sodišče je kazensko postopanje proti temu neznancu ustavilo in ga oddalo županstvu v zavarovalni zapor z naročilom, da naj čaka nadaljnih ukazov v tej zadevi od c. kr. okrajnega glavarstva. Neznanec je bil v tukajšnjih zaporih čez 2 meseca, potem pa je iz zaporov ušel in neznan kam pobegnil. V zaporu je naraslo zanjga stroškov čez 60 K. Kdo je dolžan plačati te stroške? Ali občina, kjer je bil prijeto, ali tukajšnja občina ali sodišče?

Odgovor:

C. kr. okr. sodišče je izročilo gluhonemega neznanca, potem ko je kazensko postopanje ustavilo, tamošnjemu županstvu, da ga v zmislu zakona z dne 27. julija 1871, drž. zak. št. 88, odžene v domovno občino. Ker se pri neznancu ni moglo konstatirati, kam je pristojen, so se akti odstopili c. kr. okr. glavarstvu, da dožene predvsem neznančev domovno občino. Neznanec je med tem pobegnil. V zmislu § 14. zgoraj navedenega zakona mora oskrbne stroške, narasle za osebe, ki so se izročile, da se odženejo, od dne izročitve do dne izvršitve odgonskega razsodila kot tudi oskrbne stroške za osebe, proti katerim se odgonsko razsodba ni izvedla, nositi občina, kjer so bile osebe zaprte. Proti gluhonememu neznancu se odgonsko razsodilo sploh ni moglo izreči, ker se domovna občina ni mogla dognati in je neznanec medtem iz tamošnjih zaporov pobegnil. Jasno je tedaj, da mora stroške za gluhonemega neznanca plačati tamošnja občina. Pripomni se pa še, da bi tamošnja občina v zmislu določila § 18. zgoraj citiranega zakona morala poravnati tudi stroške, ki bi narasli pri tem, da se je ubeglega preganjalo in pripeljalo zopet nazaj v zapor, to pa seveda le tedaj, če bi se dokazalo, da se je beg posrečil vsled krivde občine odnosno njenih organov.

6. Župan J. E. v D.

Vprašanje:

Vaščan D. je vložil prošnjo na gospodarski odbor vasi Sp. D., da bi se mu dovolilo voziti iz občinske

ceste 3 m čez vaški travnik na njegovo njivo. Od gospodarskega odbora sta na vojni načelnik in en član, doma pa še en član in oba namestnika. Jeli mogoče sklicati veljavno sejo gospodarskega odbora, ali pa se sme ta zadeva odložiti dotlej, da mine vojna? Jeli za dovolitev voznje treba odobrenja deželnega odbora?

Odgovor:

Iz prošnje vaščana D. se more sklepati, da je rešitev zadeve zanj nujna, zlasti, ako nima do svoje njive nobene ali pa le nezadostno pot. Gre torej za gospodarsko stvar, ki zahteva takojšne rešitve. Začasni načelnik je zato dolžan sklicati gospodarski odbor k seji in mu predložiti prošnjo v sklepanje. Ker sta oba namestnika doma, bo seja po smislu točke 6. zakona z dne 1. avgusta 1912, dež. zak. št. 49, sklepčna. Ako bi se začasni načelnik iz praznega razloga branil sklicati sejo, je namestnikoma prosto, pritožiti se na deželni odbor. Za sklep, s katerim bi se D. — u eventualno do preklica dovolilo voziti čez vaški travnik, ni treba odobritve od strani deželnega odbora, ker se s tem vaška imovina ne obremeni trajno. Gospodarskemu odboru je pa pri tem na voljo dano, se li dovoli voznja brezplačno, ali pa proti plačilu.

Sicer pa je zadevo mogoče rešiti tudi na drug način, tako, da se D. obrne do c. kr. okrajnega sodišča in zaprosi, da se mu dovoli čez vaški travnik pot z a silo po smislu zakona z dne 7. julija 1896, drž. zak. št. 140, to pa seveda le tedaj, ako nima D. do svoje njive prav nobene ali pa le nezadostno pot, ne pa, ako si hoče na ta način pridobiti le bližnjico.

7. Županstvo občine v M.

Vprašanje:

Bavarski podanik, ki ima v občini tovarno že nad 25 let in tudi ravno tako dolgo v občini prebiva, želi dobiti v občini domovinstvo; občina temu ne ugovarja. Kako se naj v stvari postopa?

Odgovor:

Inozemec, ki hoče postati domačinec avstrijske občine, mora postati pred vsem avstrijski državljan.

Avstrijsko državljanstvo si pa more pridobiti na podlagi prošnje, ki mora biti opremljena s potrdilom da mu občina zagotavlja sprejem v domovinsko zvezo za slučaj, da si pridobi avstrijsko državljanstvo.

To potrdilo izda županstvo na podlagi sklepa občinskega odbora; na ta sklep se je v potrdilu tudi sklicevati. Podpisano mora biti potrdilo od župana, enega svetovalca in dveh odbornikov.

Take zagotovitve sprejema v domovinsko zvezo občina ne more preklicati. Ako je prosilec pogoj spolnil, namreč, ako je postal avstrijski državljan, je v domovinsko zvezo občine, katera mu je dala zagotovilo, sprejet, za kar seveda ni potreba novega sklepa občinskega odbora.

O podelitvi avstrijskega državljanstva odločuje deželna vlada, ki se pa preje prepriča o imovinskih in pridobinskih razmerah ter o glasu prosilca.

Razno.

Poklonitveno odposlanstvo iz Kranjske pri cesarju. Dne 31. januarja 1917 se je Njegovemu Veličanstvu cesarju Karlu I. in Njenemu Veličanstvu cesarici Citi na cesarskem dvoru na Dunaju poklonilo odposlanstvo iz vojvodine Kranjske ter izrazilo zvestobo in udanost dežele Kranjske.

V odposlanstvu, katero je vodil deželni glavar dr. Ivan Šusteršič, so bili vsi člani deželnega odbora, knezoškof ljubljanski dr. A. B. Jeglič, več deželnih poslancev iz vseh strank, nekaj županov in cestnih okrajnih načelnikov kakor dr. Ivan Tavčar iz Ljubljane, Josip Zorc iz Kandije, Alojzij Mihelčič iz Metlike, Josip Dohtar iz Črnomlja, Anton Belec iz Št. Vida nad Ljubljano, Franc Tršar z Vrhnike, Ivan Zabret z Bobovka pri Kranju, Jožef Hafner iz Škofje Loke, Andrej Mejač iz Komende, Ivan Vehovec iz Žužemberka, Josip Erjavec iz Višnje gore in Alojzij Loy iz Kočevja, slednjič tudi po en zastopnik Kranjske trgovske in obrtniške zbornice, Zavoda za pospeševanje obrti na Kranjskem in Deželne zveze za pospeševanje tujkega prometa in Deželne centrale za domovinsko varstvo na Kranjskem.

Kranjska deželna ustanova za otroka. Povodom sprejema kranjskega poklonitvenega odposlanstva pri Nj. Veličanstvu in v spomin na ta zgodovinski dogodek je sklenil deželni odbor v seji dne 31. januarja 1917 na Dunaju, da se ustanovi poseben zaklad kot ustanova „za otroka“ v okviru akcije, ki stoji pod Najvišjim pokroviteljstvom Njenega Veličanstva cesarice Cite. Na Najvišje mesto se predloži prošnja, da sme nositi ustanova ime: „Cesarice Cite kranjska deželna ustanova za otroka“. Kot začetna temeljna glavnicca se je določila svota 100.000 K iz dež. sredstev.

Zlata doba. Sprvo številko letošnjega letnika stopa „Zlata doba“, glasilo treznostnega gibanja, v drugo desetletje. Deset let smotrenega dela ima tedaj za sabo. Ni bilo lahko to delo! Saj je vsakomur znano, koliko zaprek in težav je moralo to gibanje v svojih početkih prestat in premagati. Toda šlo je in delo ni bilo zamanj. Vspehi se vidijo! Poglejmo samo delo pri mladini! Koliko naše mladine, ki bi se drugače zgubila v alkoholu, se je obvarovalo. Koliko se jih je rešilo, ki so bili že na poti, da se zgube za vedno. Marsikatera

družina hvali Boga, da ji je potom treznostnega gibanja vrnil zopet očeta, ki je preje popival in se ni zmenil ne za gospodarstvo, ne za družino. Pojdi „Zlata Doba“ v drugo desetletje! Naj ti bo dana lepša prihodnost in vspehi še lepši kot v preteklosti!

„Zlata Doba“ izhaja enkrat na mesec in stane 3 K na leto. List priporočamo vsem našim čitateljem, zlasti še županstvu. Saj zlasti vsak župan ve, koliko gorja v občini rodi alkohol, koliko nesreč, revščine, pretepov in prepиров! Prav pogosto se slišijo zadnje čase tožbe: občinski reveži nas toliko stanejo; zopet bo treba v ta namen zvišati že itak previsoko občinsko doklado. Da občinski reveži! V nekaterih občinah so ti res veliko breme. Izdajo se za te vsako leto velike svote! Te svote nikakor ne bi bile tako velike, če bi občina svoj čas primerno ukrenila. Zasedujmo življenje teh revežev! Prav malo jih je med njimi, ki bi jih nesreča pahnila v uboštvo, temveč navadno je njihoveму uboštvu vzrok zanemarjena vzgoja, alkohol. „V mladosti je popival, v starosti je postal breme občini“, se navadno glasi odgovor županstev, če se vpraša po vzroku obubožanja. Odpravimo te vzroke, marsikaj bo boljše in občina bo denar, ki ga sedaj izda za te nesrečneže, lahko obrnila drugam, za druge koristne in potrebne stvari.

Obdavčenje železniškega prometa. S cesarskim ukazom z dne 10. januarja 1917. drž. zak. št. 14. se je vpeljal davek na železniški promet in sicer za prevažanje blaga, oseb in prtljage. Davek za prevažanje blaga ali tovorni davek znaša 15 odstotkov zneska, ki se je za prevažanje sedaj plačeval. Davek na prevažanje oseb po železnicah ali davek od vozniških listkov je bil pri nas upeljan že l. 1902 z zak. z dne 19. julija drž. zak. št. 153. S cesarskim ukazom letošnjega leta se ta davek zviša in sicer sledeče: a) za promet po glavnih železnicah na 20 odstotkov; b) za promet na lokalnih železnicah na 10 odstotkov; c) za promet na malih železnicah pa na 5 odstotkov. Davek za prevažanje prtljage se uvede v isti izmeri kot davek na vozne listke. Pod potno prtljago je razumeti v zmislu teh določb tudi pse, katere vzamejo potniki s seboj in pa ekspresno blago. Davek se je začel pobirati dne 1. februarja t. l. in se bo pobiral do 31. januarja 1920. Poleg tega pa je vlada pooblaščenca, da sme

ukazati železnicam, da pobirajo v času od 1. februarja t. l. do 31. decembra 1920 pri blagovnem prometu tudi vojno doklado. Vojna doklada in tovorni davek pa smeta skupaj znašati največ 30 odstotkov vojni dokladi podvrženega odpravnega zneska.

Promet s svinjskimi kožami. Pod št. 30. je izšla v državnem zakoniku dne 26. januarja t. l. odredba trgovskega ministrstva v sporazumu z drugimi vdeženimi ministri, ki urejuje promet s svinjskimi kožami. Glasom te odredbe se ves promet s svinjskimi kožami vrši potom centrale za usnje in kože na Dunaju. V tej je osredotočen tako nakup kož kot tudi prodaja. Važno je v odredbi zlasti to, da je dovoljeno posestnikom, ki so zaklali prašiče za svoje gospodarstvo in za lastno uporabo, da lahko obdrže petino kož na leto za svojo porabo in jih lahko dajo v stroj. Z odredbo z dne 26. januarja t. l. državnega zakona št. 31. se je določila svinjskim kožam tudi najvišja cena. Maksimalne cene se gibljejo med 1 K do 2 K 50 h za kg.

Oddaja svinjske masti. Od vsakega od 1. novembra 1916 naprej doma zaklanega prašiča je treba oddati nekaj masti in sicer pri zakolni teži do 60 kg 2 kg, pri zakolni teži od 60 do 100 kg $3\frac{1}{2}$ kg, pri zakolni teži od 100 do 150 kg 6 kg, pri zakolni teži nad 150 kg 10 kg surove masti. Če je mast že stopljena, je oddati mesto surove primerno množino stopljene masti; pri tem je računati 6 delov surove za 5 delov stopljene masti.

Zopet manj sladkorja. Z naredbo z dne 1. februarja t. l. je državni urad za prehrano skrčil množino sladkorja za osebo povprečno za $\frac{1}{4}$ kg. Po mestih in pretežno industrijskih krajih dobi prebivalstvo za osebo na mesec 1 kg (dosedaj $1\frac{1}{4}$ kg), po deželi pa $\frac{3}{4}$ kg. Težakom je množina zmanjšana samo za eno osminko. Dosedaj so težaki dobivali $1\frac{5}{8}$ kg, za naprej pa $1\frac{1}{2}$ kg. Skrčenje sladkorja stopi v veljavo po posameznih deželah s potekom dobe veljavnih sladkornih izkaznic. Namesto sladkorja pa se bo za naprej dobivalo tudi sladkorno nadomestilo saharin, ki sicer nima v sebi redilnih snovi kot sladkor, je pa od tega mnogokrat sladkejši. Cena saharinu se bo določila na podlagi sedanjih cen sladkorja in na podlagi razmerja sladkobe med sladkorjem in saharinom. V zmislu cesarske naredbe z dne 25. januarja 1917. drž. zak. št. 37. bo imela država na saharin in na vse druge kemične sladkobne izdelke, ki imajo več sladkobe kot navaden sladkor iz pese, monopol, t. j. izključno pravico za prodajo. Monopol bo upravljalo finančno ministrstvo.

Omejitev klanja ovac. V zmislu odredbe poljedelskega ministrstva v sporazumu z drugimi vdeženimi ministri z dne 9. februarja t. l. državnega zakona št. 56. je klanje ovac kot tudi prodajanje ovac v ta namen prepovedano. Od te prepovedi so izvzeti:

1. kostruni v starosti od najmanj $1\frac{1}{2}$ leta;
2. ovce, ki so se po dosegu 2 letne starosti skazale kot jalove in za pleme nesposobne;

3. ovce, ki so dosegle starost 5 let;
4. ovce, ki so bile pripeljane iz dežel ogrske krone, iz Bosne in Hercegovine ali iz tujih držav;
5. ovce, ki se jih mora zaklati v sili in
6. ovce, ki so bile na dan razglasitve te odredbe za zakol že prodane in jih je kupec že odpeljal od prodajalca.

V posebnih slučajih sme zakol izjemoma dovoliti tudi c. kr. okrajno glavarstvo.

Pravna opravila, ki bi tej prepovedi nasprotovala, so neveljavna. To velja tudi za taka pravna opravila, ki so bila sklenjena pred začetkom veljavnosti te odredbe, toda tedaj še ne izpeljana.

Prestopke te odredbe kaznuje c. kr. okr. glavarstvo z globo do 5000 K, odnosno z zaporom do enega meseca. Če se pa tak prestopok napravi pri izvrševanju obrti, se dotičnega obrtnika v posebnih slučajih lahko kaznuje tudi z izgubo obrti.

Prodaja plemenskih prašičev in prašičev za rejo na Kranjskem. Z razglasom c. kr. deželnega predsednika z dne 15. januarja 1917 št. 2042 je dovoljena po nekaterih političnih krajih na Kranjskem prodaja plemenskih prašičev in prašičev za rejo na semnjih in sicer:

1) v političnem okraju Krško:

dne 24. februarja 1917 v Bučki, dne 1. marca 1917 v Škocjanu, dne 12. marca 1917 v Dernovem, dne 24. marca 1917 v Mokronogu, dne 26. marca 1917 v Kostanjevici, dne 5. aprila 1917 v Mokronogu, dne 12. aprila 1917 v Št. Jerneju, dne 23. aprila 1917 v Ratečah in dne 25. aprila 1917 v Bučki;

2) v političnem okraju Kranj:

dne 5. marca 1917 v Kranju, dne 30. marca 1917 v Cerkljah in dne 2. aprila v Kranju;

3) v političnem okraju Novo mesto:

dne 5. marca 1917 v Novem mestu, dne 15. marca 1917 v Kandiji, dne 2. aprila 1917 v Novem mestu in dne 17. aprila 1917 v Novem mestu;

4) v političnem okraju Kamnik:

dne 24. februarja 1917 v Moravčah, dne 12. marca v Kamniku, dne 17. marca 1917 v Mengšu in dne 2. aprila 1917 v Moravčah;

5) v političnem okraju Črnomelj:

dne 6. marca 1917 v Črnomlju in dne 3. aprila 1917 v Črnomlju.

Prodajati se sme samo na oblastveno odobrenem sejmišču. Druga živina, kakor plemenski prašiči in prašiči za rejo, se ne smejo prignati. Prekupci in mešetarji so izključeni.

Listnica upravnništva in uredništva.

Županstvo občine L. Vaše vprašanje je za to številko prekasno došlo. Odgovorimo v prihodnji številki.